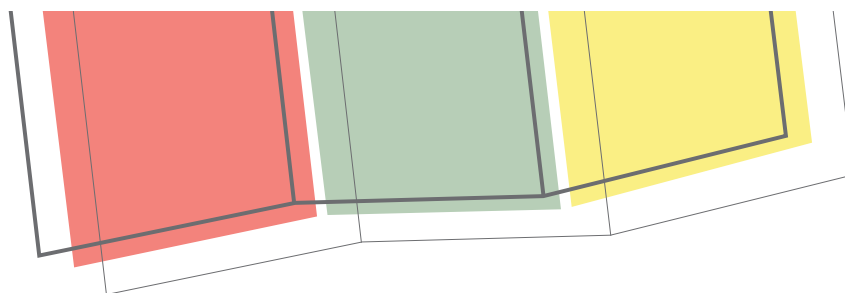

PROJEKTNO FINANSIRANJE MEDIJA

REZULTATI PRVE GODINE
PRIMENE
NOVOG BUDŽETSKOG MODELA

PRIMER GRADA KRALJEVA

REZIME

BIRN Srbija predstavlja prvi u nizu izveštaja (policy brief) čiji je cilj da pokaže efekte i realne domete prve godine projektnog sufinansiranja medijskog sadržaja. Ovaj model finansiranja medija je po prvi put primenjen prošle godine. Ovaj, prvi izveštaj, nastao je na osnovu analize sadržaja koji je sufinansiran u toku 2015. godine u gradu Kraljevu, a obuhvata analizu 5 (od ukupno 10) podržanih projekata, koji zajedno vrede 12.040.000,00 dinara ili nešto više od 80% ukupne vrednosti celokupne opredeljene sume.

Generalni zaključak je da projektnim sufinansiranjem nije ostvaren zadati cilj – da se unapredi sadržaj i podigne kvalitet informisanja – već je ovaj model finansiranja zapravo poslužio kao dodatni izvor za finansiranje redovnog programa medija koji rade na teritoriji grada, a pre svega, za produkciju redovnog informativnog programa.

Analiza sadržaja pomenutih 5 odobrenih projekata pokazala je svedenost produkcije u tehničkom smislu, uslovljenu prevashodno skromnim sredstvima sa kojima lokalni mediji raspolažu, ali i nedovoljan nivo profesionalizma.

U tretmanu sadržaja upadljivo izostaje analitički ili kritički ton, a dominira promotivni ili deskriptivni.

Sadržaj je originalan proizvod redakcija i novinara, namenjen nesegmentiranoj, lokalnoj publici. U isto vreme, on je tematski sužen i mnoge teme poput korupcije, ekonomije, ljudskih prava i sl. ostaju van agende. Novinari se u svojim prilozima u velikoj meri oslanjaju na institucionalne izvore, a glas građana se najmanje čuje.

Nedostatak kvaliteta obično se nadomešćuje obimnom produkcijom, pa mediji pravdaju dobijeni budžetski novac brojnim emisijama/tekstovima, koji su proizvod regularnog rada medija, ne nužno samog projekta.

Osnovna preporuka je da se dosledno sprovodi zakon o javnom informisanju i medijima, u kom se budžetski novac troši isključivo u svrhu podizanja kvaliteta informisanja građana.

UVOD

Grad Kraljevo je u 2015. godini izdvojio 14.500.000,00 dinara za podršku javnom informisanju, shodno Zakonu o javnom informisanju i medijima i Zakonu o lokalnoj samoupravi, koji propisuju obavezu lokalnih samouprava da se staraju o javnom informisanju.

Član 15. Zakona o javnom informisanju i medijima definiše javni interes u informisanju, kao pravo građana na „istinito, nepristrasno, pravovremeno i potpuno informisanje“. Javni interes podrazumeva i informisanje manjinskih grupa, izveštavanje o demokratiji i ljudskim pravima, kulturi, umetnosti i obrazovanju. Zakon dalje propisuje načine ostvarivanja navedenog javnog interesa, između ostalog, i sufinansiranjem projekata u oblasti javnog informisanja radi ostvarivanja javnog interesa.

Kakvi su stvarni efekti primene zakonodavstva, tj. kakvi su rezultati podržanih projekata i kako se javni interes u informisanju sprovodi u praksi pokazuje i analiza sadržaja koji sledi. Evaluacije poput ove koju kao model dobre prakse nudi BIRN Srbija, može da olakša planiranje novog projektnog ciklusa i njegovo dalje unapređenje, kao i da pomogne u mapiranju kvalitetnog sadržaja koji treba podržati novcem građana.

Kako pokazuju podaci BIRNa, dostupni na sajtu javno.rs¹, u periodu pre primene novog zakonodavstva administracija grada Kraljeva nije sprovodila konkurse, već su se medijske usluge ugovarale putem direktnih pogodbi. Novac se u najvećem delu trošio na sufinansiranje sadržaja o radu lokalne samouprave i lokalnih javnih preduzeća.

2012 – 17.453.457,00 din.

2013 – 16.145.734,00 din.

2014 – 19.295.762,00 din.

2015 – 14.500.000,00 din.

Za razliku od ranijih godina, u 2015. godini osnov potrošnje budžetskih sredstava prilagođen je zakonski propisanom javnom interesu. Javni poziv, ipak, odražava u dovoljnoj meri lokalne specifičnosti. U javnom pozivu objavljenom u januaru prethodne godine navodi se da „projekti koji se predlažu treba da su namenjeni javnom informisanju stanovnika grada Kraljeva o zbivanjima u oblasti ljudskih prava, razvoja demokratije, unapređivanja pravne i socijalne države, zaštite dece i mladih, obrazovanja, kulture, umetničkog stvaralaštva, razvoja nauke, razvoja sporta i fizičke kulture, turizma, privrede, zaštite životne sredine, zdravlja ljudi, informisanja osoba sa invaliditetom i drugih manjinskih grupa“.

Ovako široko definisan javni interes u informisanju otvorio je prostor medijima da predlažu jednako široke, tematski, sadržinski i projektno nedovoljno definisane projekte, koji su u krajnjem skorbu rezultirali i podrškom celokupnim postojećim programima ili delovima redovne produkcije.

¹ Podaci o budžetskom finansiranju u periodu 2011-2014 na uzorku od 33 lokalne saoprave dostupe su na <http://javno.rs/baza-podataka/javni-novac-i-mediji>

ANALIZA SADRŽAJA

Analizom je obuhvaćeno 5 projekata, koji su podneli 1 štampani, 1 radio i 3 TV medija (od toga 2 regionalna i 3 lokalna). To su:

Zašto mladi nemaju vannastavne aktivnosti	Radio 996
Javno informisanje stanovnika u oblasti kulture	Ibarske novosti
Televizijske emisije "Naša priča"	Kraljevačka TV (KA TV)
Informativni paket - Informisanje o radu lokalne samouprave u gradu Kraljevu	RTV Melos
Unapređenje pravne i socijalne države	RTK, Radio televizija Kraljevo

Ukupno je analizirano 87 emisija/novinskih tekstova koji su bili dostupni u gradskoj upravi Kraljevo, po Zahtevu BIRN-a za pristup informacijama od javnog značaja. Materijal koji je BIRN obradio deo je projektne zvanične projektne dokumentacije.

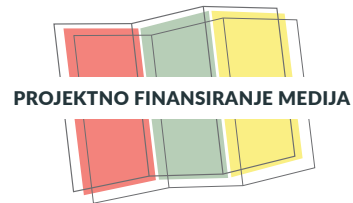
Glavni nalazi:

- Celokupan sadržaj je namenjen lokalnoj, nesegmentiranoj publici i bavi se lokalnim temama. Celokupan program autentičan je proizvod pomenutih medija (nije sadržaj preuzet od drugih medija). Na samom medijskom proizvodu nema vidljive oznake da je proizveden uz pomoć budžetskog novca.
- Projekat Radija 996 bavi se mladima, a projekat Ibarskih novosti kulturnim dešavanjima u Kraljevu. Ostali projekti su zapravo delovi redovne, pre svega, informativne produkcije medija i nisu tematski specifični, već se bave pitanjima politike, ekonomije, društva i sl. To su TV dnevници (KA TV i RTV Melos), debatan emisije sa gostima u studiju (emisije Naša priča KA TV i emisije Reč po reč RTV Kraljevo), kao i dijaloške emisije (Naša priča o ekonomiji i Logos KA TV, emisije o vannastavnim aktivnostima dece Radija 996). Tematskim fokusom projekti zadovoljavaju teme postavljene uslovima javnog konkursa, ali nisu sadržinski zaokružene celine.

- U izboru i obradi tema izostaje novinarska inicijativa, jer se mnoge teme od lokalnog i opšteg javnog interesa zapravo nisu našle u fokusu medija, što je suština unapređenja javnog informisanja koje se pomaže budžetskim novcem. Tretman tema je ili promotivan ili takav da novinar konstatuje i izveštava u informativnim žanrovima (vest, izveštaj) o nekoj temi, problemu i sl., ali ne nudi dublju analizu ili predlaže rešenje. Novinarska inicijativa izostaje čak i u slučaju obrade „lakih“ tema kao što je kultura (Ibarske novosti) gde je očigledno da su neke vesti prepisane iz prospekata, brošura ili preuzete iz saopštenja ustanova kulture.
- Ovakva obrada tema posebno je vidljiva u informativnom programu u kom dominiraju vesti iz lokalne samouprave, lokalnih javnih preduzeća i posledica su pseudo-događaja koji iniciraju sami opštinski organi. Novinari se mahom oslanjaju na beleženje izjava lokalnih zvaničnika (gradonačelnik Kraljeva ima po 2 ili više izjava u svakoj dnevničkoj emisiji), a upadljivo izostaju predstavnici opozicionih političkih partija, civilnog društva ili samih građana (koji se pojavljuju u ulozi korisnika usluga koje nudi grad ili javna preduzeća). Projektno finansiranje ima za cilj upravo da „depolitizuje“ sadržaj ili smanji uticaj politike, što ovim projektima nije postignuto.
- Projektno sufinansiranje nije unapredilo tehnički kvalitet produkcije, naročito elektronskih medija – tehnička produkcija je skromna, estetski neprimamljiva i nedomerna, što čini ceo program teškim za praćenje.

PREPORUKE

- Dosledna primena Zakona o javnom informisanju i medijima, bez izuzetka i zloupotreba, može da bude osnova za povećanje medijskih sloboda.
- Istovremeno, podizanje kapaciteta i proceduralnih standarda treba da bude jedan od prioriteta (npr. boje definisanje javnog interesa u lokalnu, transparentnost procesa, obavezna evaluacija postignutog i namenski potrošenog budžetskog novca, povećano učešće građana u koncipiranju javnog interesa i sl.)
- Projektno sufinansiranje nije podrška redovnom programu, pa je potrebno podizanje standarda pisanja, sprovođenja i izveštavanja o rezultatima i efektima projekata.
- Budžetski novac se u sferi javnog informisanja troši isključivo za unapređenje informisanja građana, te je potrebno ovim novcem unaprediti (i tehnički i sadržinski) sadržaj.
- Javnost mora biti detaljnije i potpunije upoznata sa tokovima novca koji se troši u medijskom sektoru kako bi mogla da donosi informisane odluke u vezi sa izborom medija putem kojih se informiše.

INFORMACIJE O ISTRAŽIVANJU

BIRN Srbija sprovodi obimno istraživanje i analizu sadržaja programa i projekata koji su sprovedeni u toku 2015. godine u 10 opština/gradova u Srbiji, kao i projekata koji su podržani od strane Sekretarijata za kulturu i informisanje AP Vojvodine i Ministarstva kulture i informisanja.

Uzorkom je obuhvaćeno 20% projekata kojima su dodeljene najveće sume novca, po svakom tipu medija.

Analiza sadržaja sprovedena je na osnovu posebno razvijenog kodeksa koji ima 23 kategorije, među kojima su: naziv i tip medija, naziv projekta, prostorna/geografska pokrivenost, vrsta publike kojoj se sadržaj obraća, novinarske forme i žanrovi, kvalitet produkcije (vladanje žanrom i formom), tematski fokus, originalnost sadržaja, tretman teme, izvori, tehnički kvalitet produkcije, broj obrađenih jedinica.

Analizu sprovodi tim BIRN Srbije, u okviru projekta „Ispod radara: monitoring implementacije medijskih zakona“, koji podržava ambasada Kraljevine Holandije u Beogradu.

Projekat traje do oktobra 2016. godine, a BIRN će javnosti predstaviti i povremeno objavljivati 12 izveštaja o sprovođenju projekata i medijskih zakona.

Više informacija dostupno je na stranici BIRN Srbija <http://birnsrbija.rs/ispod-radara-monitoring-implementacije-projektog-finansiranja/>.